

09 — Где је нестао господин Гобецки? —

Господин Гобецки, Славомир Гобецки Млађи, био је часовничар у нашем планинском градићу. Сећам га се као сувоњавог, брадатог старца, пуног полета и живахног.

Његова је кућа, стара и накрива, била издвојена од остатка нашег малог града, чије име нећемо открити, и у њој је стари часовничар водио усамљенички живот, окружен својим разноликим часовницима. У сталној трци са временом, Славомир, чини се, на тајновит и помало језовит начин, односио је победу.

О њему су кружиле бројне нестварне приче, сличне оним бајкама којима се плаше немирна деца, налик мудрости која мора остати скривена, али чије се свете речи преносе шапатом са оца на сина.

Чудна говоркања о часовничару потекла су од Часлава Базоле, ковача и љубитеља добре капљице, који је у давна времена био миљеник жена и редовни гост биртија. Тај веселац, одавно већ покојни, био је један од оних који су добро познавали часовничара. Израђивао му је, веома вешто, мале алатке и инструменте којима је госн Гобецки подешавао своје сатове и водио рачуна да они буду прецизни. Тврдио је тај робусни ковач, а ту причу сам чуо у кафани *Подгојено свињче*, још у време дечаштва, да је господин Гобецки Млађи, нико други до господин Гобецки Старији, његов отац! Говорио је Базола, између два дуга гутљаја вина, да су сви Гобецки

који су икада живели у нашем градићу – једна те иста особа! Сви су му се грохотом смејали, подругљиво га гуркали и збијали шале на његов рачун. „Ха ха ха!“ и „Хо хо хо!“, одјекивало је задимљеним кафанама. „Само се смејте, јадне будале...“, готово је јецао Часлав, „али видео сам ја, знам ја...“, муцао је пијан, „ономад кад сам му носио алатке... видео сам како тај ђаволски Славомир краде дане, и својим чудним сатовима тера их да уназад теку... Није тај Славомир Млађи нико други него Славомир Старији, а тај Старији је Славомир Други, деда Млађег, Славомир Други је у ствари Славомир Први, прадеда Славомира Млађег... и тако до бескраја... кажем вам, добри људи, тај је вражји човек преварио време! Он не умире, он је онај који не може бити!“

Господин Гобецки је сваког јутра, тачно у пет часова, упртивши своју торбу са алаткама и инструметнима, излазио из свог дома и одлазио до цркве, где га је свештеник водио у звоник. Из необјашњивих, како је Базола говорио, вражјих разлога, стари сат на нашој богомољи је престајао да куца сваког дана тачно у четири часа и четрдесет четири минута. А како је то био једини јавни часовник у граду, градски су оци, бринући о добробити грађана, велике суме новца дали госн Гобецком да тај проблем са црквеним сатом реши једном за свагда. Овом то није успевало, или, како су се преносиле гласине, није то хтео да учини.

Легенде о овом човеку нису ми дале мира. Желео сам да сазнам што више о њему. У то време сам почео да шегртујем у млекари Боримира Говедаревића, где сам, уз малу новчану надокнаду, пре

школе, разносио млеко до удаљених кућа, међу којима је била и часовничарева. Била је то прилика да му се приближим и да откријем тајну његовог заната. Као и свако дете веровао сам у чудеса, и приче ковача Базоле и осталих, за мене су биле истините баш зато што су биле нестварне. Открити тајне господина Гобецког! Тог човека који, како су причали, познаје мудрост прошлости и будућности.

Први пут сам покуцао на врата његовог дома, бојажљиво, пун ишчекивања. Сећам се, као да је јуче било, отворио је и гледао ме као да зна све о мени. Стајао сам на прагу са уздигнутом флашом пуном млека, занемео и опчињен. Рекао је: „Поранио си!“ Насмешивши се, узео је флашу и у моју руку ставио један златник. Да ли су ме устрашиле његове очи, млађе, далеко млађе и живахније од његовог старог, избораног лица, или нека чудна бука која је допирала из унутрашњости његовог дома, тек, ја сам, ни сам не знајући зашто, не захваливши се, брзо побегао одатле. Али, враћао сам се, сваког јутра, носећи флашу млека, све чешће и без ње. Касније, наш је однос постао приснији. Радознао, иако плашљив због онога што сам знао или мислио да знам о часовничару, почео сам, на његов позив, да улазим у кућу, и да силазим у подрум где је била радионица препуна часовника, то уточиште и исходиште Времена, та колевка тајни мог детињства.

„Тик – так, трак – трак...“, брујали су часовници, мноштво њих, окачених по зидовима, положених по радним столовима, било их је свакаких: малих, великих, опточених златом, зарђалих, полуотворених и расклопљених, и сваки је показивао исто време. Оно

што ме је обрадовало, усхитило, али и уплашило, било је следеће: казальке су им се кретале у супротном смеру, уназад!

„Време не постоји, Машане“, говорио ми је, док је брижно полирао један цепни сат, „или тачније, постоји толико дуго и толико је немерљиво да га је немогуће схватати и схватити. Победити га? Да! Како? Тако што ћеш га пустити да те победи!“

„Значи да никад не умрем, као ти који си од једног дана направио два?“, бојажљиво сам приупитао поцрвеневши.

Насмејао се, скидајући наочаре, и благо ми прошао руком кроз косу. Знао је шта се говори о њему. *Он је онај који не жури нигде. Он је јуче урадио оно што се ради сутра. Он преспоро живи.*

„Бесмртно може бити само оно што је смртно“, уздахнуо је, настављајући да полира сат који је бројао уназад, „сва чудеса су у твојим рукама, дечаче. И она највећа од свих: од чуда направити једноставну, уобичајену појаву! Тако ћеш живети вечно... као ја... као ја...“ шапутао је одсутно, спуштајући сат на сто. Сео је на обличњу фотељу и тихо заспао.

Изашавши из његовог дома, ушао сам у ново доба свог живота. Падао је снег. Престао сам да бројим године.

„Пођи са мном“, рекао ми је госн Гобецки једног јутра, „пока зађу ти како се кроти време.“

Изашли смо у још тамно јутро, препуно мириса дуње и нечитљивих звезда. Дрхтао сам од неке горке слутње. Часовничар је чаврљао, себи у брк мрмљао нешто слично бајалици: *пре четири милијарде четресто милиона четрдесет година... пречник еква-*

тора четири хиљаде четресто четрдесет километара... четири еона бескраја и четири парсека старости и четири зрака светлости...

Стигли смо пред цркву. Четири часа четрдесет четири минута показивао је сат. Ушли смо, попели се уз дуге степенице и нашли се крај големог сатног механизма. Часовничар је певушећи извадио алатке из торбе и почео да чепрка по зупчаницима и опругама. Сат је шкљоцнуо. Четири четрдесет и три... четрдесет и два... четрдесет и један... Свитало је, слично као у сумрак, боје су се топиле над небом и из њега искале и жеђ и смех и сваку искру даљина. Погледао сам иза хоризонта. Ноћ. Погледао сам преко небеса. Дан. Окренуо сам се ка старом часовничару. Освртао се, дозивао га. Није га било. Празнина. Ни ноћ ни дан. Сат је куцао. Тик – так, трак – трак... четири и тридесет три, четири тридесет два, тридесет један...

„Господине Гобецки, тражи вас неки дечак, каже да му дугујете петнаест година самоће“, зачуо се благи глас.

„Реците му да је поранио“, одговорио сам нехајно.